

อุดมการณ์ทางการเมืองของมวลมหาประชาชน ในวิกฤติประชาธิปไตย

สุริยะใส กตะศิลา

นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง
วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

suriyasai1@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์นิยมที่ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเงื่อนไขและความเป็นมา องค์ประกอบ รูปแบบ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี นวัตกรรม อัตลักษณ์ ประเด็นข้อถกเถียงสาธารณะและอุดมการณ์ทางการเมืองในการเคลื่อนไหว ผลการศึกษา พบว่าเงื่อนไขและความเป็นมาของการเคลื่อนไหวประกอบด้วย วิกฤติชาติ วิกฤติประชาธิปไตยแบบตัวแทน วิกฤติศรัทธาของประชาชนต่อกลไกของรัฐ และวิกฤติศรัทธาของประชาชนต่อรัฐบาล องค์ประกอบของการเคลื่อนไหวนี้ได้แก่ แกนนำเวทีหลัก แกนนำองค์กรแนวร่วม เครือข่ายผู้ปฏิบัติงาน แนวร่วมทางสังคม และมวลชน รูปแบบ ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวถูกยกระดับขึ้น 3 ระดับ ได้แก่ การต่อต้าน ร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมฯ การขับไล่รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ และการเรียกร้องการปฏิรูปประเทศก่อนเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังพบว่า มวลมหาประชาชนต่างจากการเคลื่อนไหวทางตะวันตก 4 ข้อ และมีนวัตกรรมการเคลื่อนไหวทั้งสิ้น 8 ข้อ และเป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ของ กปปส. คือ การนำรวมหมู่แบบใหม่ ข้อถกเถียงสาธารณะในการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน คือ การต่อต้านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมฯ รัฐบาลหมดความชอบธรรม และการเรียกร้องให้ปฏิรูปประเทศก่อนการเลือกตั้ง และสุดท้ายอุดมการณ์ทางการเมืองของมวลมหาประชาชนคือ “สังคมธรรมาธิปไตย/ประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม” ซึ่งมี 2 ช่องทางที่สามารถนำไปสู่การบรรลุอุดมการณ์ได้คือ ช่องทางปฏิรูปประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาตามการเมืองปกติและช่องทางประชาธิปไตยทางตรงโดยการเคลื่อนไหวเรียกร้องของมวลชนนอกสภาฯ

คำสำคัญ มวลมหาประชาชน/กปปส. ประชาธิปไตยทางตรง การนำรวมหมู่แบบใหม่ สังคมธรรมาธิปไตย/ประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม

Political Ideology of the People's Democratic Reform Committee (PDRC) in Thailand's Democratic Crisis

Suriyasai Katasila

Ph.D.Student

Doctor of Philosophy Program in Leadership in Society Business and Politics

College of Social Innovation, Rangsit University

suriyasai1@hotmail.com

Abstract

This article is a participatory qualitative research using the phenomenology method, and had the following objectives: to study the conditions and backgrounds of the PDRC movement, the composition, forms, strategies, tactics, innovations, and identities of the PDRC movement, and the public proposals and political ideologies of this movement. The findings of this article were as follows. The conditions and backgrounds of the PDRC movement include 4 factors: national crisis, crisis of representative democracy, crisis of the people's faith in the government sectors, and the crisis of the people's faith in the government. The PDRC movement is composed of 5 main parts; major and co-leaders, the co-organization's leader, operative worker networks, social alliances and mass, where the forms, strategies, and tactics of this movement were adjusted based on the objectives of the movement, which were separated into 3 main periods: opposing the amnesty bill, expelling Yingluck's government, and proposing the political campaign called "Reform Before Election." The differences in the social movement between the PDRC and that of Western Europe were composed of 4 points and the innovations of this movement demonstrated 8 forms. One of the main findings of this article is called "neo-collective leadership." The public proposals for this movement were separated into 3 main points in each period, as shown above. Finally, the political ideology of this movement was Meritocracy/Moral democracy, which has two paths to fulfill; 1) the path of democratic reform in the parliamentary system and 2) the path of direct democracy via civil movement.

Keywords: PDRC, Direct Democracy, Neo-collective Leadership, Meritocracy/Moral Democracy

บทนำ

การก่อกำเนิดของขบวนการมวลมหาประชาชนตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคม 2556 ถึงเดือนพฤษภาคม 2557 อาจนับได้ว่าเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ที่ใหญ่ที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ของประเทศไทยที่น่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งถึงเงื่อนไขและที่มา สภาพปัญหา การก่อกำเนิดของขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชน และองค์ประกอบต่าง ๆ จนเกิดการเคลื่อนไหวภายใต้ชื่อ คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (People's Democratic Reform Committee: PDRC) หรือ กลุ่ม กปปส. หรือ ในนามของ “มวลมหาประชาชน” ที่ลุกขึ้นมาต่อต้านและขับไล่รัฐบาลตัวแทนระบอบทักษิณที่นำโดยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และเกิดแนวคิดการสถาปนาอำนาจนาเพื่อหาทางออกให้กับประเทศในสถานการณ์ที่ประเทศไทยเกิดภาวะสุ่มเสี่ยงต่อภาวะรัฐที่ล้มเหลว (Failed State) ด้วยการยึดกุมอุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ของรัฐไทย และมีแนวคิดในเรื่องการสถาปนาอำนาจอธิปไตยขึ้นแทนในเชิงสัญลักษณ์โดยอำนาจประชาชน รวมถึงข้อเสนอการจัดตั้งสภาประชาชนในช่วงที่มีการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน ถือเป็นเรื่องที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในสังคมไทยกับสถานการณ์ที่เผชิญกับวิกฤติชาติและวิกฤติประชาธิปไตยครั้งใหญ่ของประเทศเท่านี้มาก่อน ดังนั้น การศึกษาวิจัยถึงการลุกขึ้นต่อสู้ของขบวนการประชาชนในครั้งนี้ รวมไปถึงอุดมการณ์ทางการเมือง (Political Ideology) ของมวลมหาประชาชนในวิกฤติชาติและวิกฤติประชาธิปไตยช่วงที่ผ่านมา จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจหาคำตอบเป็นอย่างยิ่งถึงองค์ประกอบ รูปแบบ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี นวัตกรรม และอัตลักษณ์การเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชนที่เกิดขึ้นท่ามกลางสถานการณ์การเมืองไทยที่มาถึงทางตัน การตั้งคำถามถึงวิกฤติทางการเมืองและวิกฤติประชาธิปไตยท่ามกลางกลไกของรัฐต่าง ๆ ที่ไม่สามารถแสวงหาทางออกได้เป็นคำถามสำคัญที่ต้องมีคำตอบ การเคลื่อนไหวการเมืองของประชาชนในแบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนนี้ท่ามกลางความล้มเหลวของรัฐในการแก้ปัญหาและความซับซ้อนของการเมืองไทยที่ต่างจากเดิม จนเกิดวิกฤติประชาธิปไตย อุดมการณ์ทางการเมืองของมวลมหาประชาชนคืออะไร ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พวกเขามองสถานการณ์การเมืองอย่างไร และมองอนาคตประเทศไทยอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาเงื่อนไขและความเป็นมาต่อการก่อกำเนิดของมวลมหาประชาชนในช่วงก่อนการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน
- 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบ รูปแบบ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และ นวัตกรรมในการเคลื่อนไหว ในช่วงการก่อกำเนิดของมวลมหาประชาชน เพื่อสรุปเป็นองค์ความรู้และนำไปสู่ความเข้าใจในอัตลักษณ์การเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน
- 3) เพื่อศึกษาประเด็นข้อถกเถียงสาธารณะของปรากฏการณ์มวลมหาประชาชน เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในอุดมการณ์ทางการเมืองของมวลมหาประชาชน คำถามการวิจัยของดุษฎีนิพนธ์เรื่องนี้ คือ การก่อกำเนิดของมวลมหาประชาชนมีเงื่อนไขและความเป็นมาอย่างไรในช่วงก่อนการเคลื่อนไหว มีองค์ประกอบ รูปแบบ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีและนวัตกรรมในการเคลื่อนไหวอะไรบ้าง และประเด็นข้อถกเถียงสาธารณะของปรากฏการณ์มวลมหาประชาชนมีอะไรบ้าง

การศึกษานี้เป็นการศึกษาทางญาณวิทยาแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ผสมผสานเข้ากับการพรรณนาเล่าเรื่องจากประสบการณ์โดยตรง และเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษารวบรวมข้อมูล (Review Research) จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของประชาธิปไตยไทยผ่านการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน และการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการรวบรวมระดมความคิดเห็นจากผู้นำมวลชน ตัวแทน/แกนนำมวลมหาประชาชน ผู้รู้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน และการนำมาเปรียบเทียบวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เห็นถึงอัตลักษณ์ อุดมการณ์ และนวัตกรรมการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน การประยุกต์ใช้วิธีญาณวิทยาแบบปรากฏการณ์วิทยา เป็นการพยายามอธิบายให้เห็นภาพครอบคลุมองค์ประกอบทั้งหมดแบบเป็นองค์รวม เทคนิคการศึกษาและอธิบายแบบการศึกษาอย่างพินิจพิเคราะห์ อย่างไตร่ตรองหรือการสะท้อนกลับ (Reflective Research) โดยผู้วิจัยเป็นผู้กระทำอยู่ร่วมในเหตุการณ์ด้วยและอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ จากการลงมือทำเองและมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ด้วยตนเอง (Process of Learning Through Action) โดยเน้นการสัมภาษณ์ แกนนำและมวลชน รวมทั้งผ่านประสบการณ์การเข้าร่วมโดยตรงและต่อเนื่องของผู้วิจัยซึ่งแบ่งเป็นขั้นตอน คือ การศึกษาจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นรายงานการวิจัย บทความ เอกสาร ตำรา รวมถึงฐานข้อมูลออนไลน์ ซึ่งจัดเป็นแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาในลักษณะการวิเคราะห์เชิงลึกในประเด็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของประชาธิปไตยผ่านการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน

ข้อค้นพบของการศึกษา

1. เงื่อนไขและความเป็นมาของการก่อกำเนิดมวลมหาประชาชนในช่วงก่อนการเคลื่อนไหว

1.1 วิกฤติชาติ (National Crisis) อันเกิดจากวิกฤติความชอบธรรม (Crisis of Legitimacy) ของรัฐบาลที่ล้มเหลว (Failed Government) จนเกือบนำประเทศไปสู่ความเป็นรัฐที่ล้มเหลว (Failed State)

สาเหตุที่นำมาสู่การเกิดวิกฤติชาติ คือ การบริหารประเทศโดยขาดหลักธรรมาภิบาลของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ทั้งในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง และนำไปสู่วิกฤติความชอบธรรมของรัฐบาลจนเกือบนำประเทศไปสู่รัฐที่ล้มเหลว (1) วัตรธรรมของการบริหารประเทศโดยขาดหลักธรรมาภิบาลของรัฐบาลในด้านสังคม ได้แก่ การที่รัฐบาลตัวแทนระบอบทักษิณได้ปล่อยให้มีการปลุกปั่น แบ่งพรรคแบ่งพวกและสร้างความเกลียดชังในสังคม จนนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งและแตกแยกของประชาชนในประเทศ (2) วัตรธรรมของการบริหารประเทศโดยขาดหลักธรรมาภิบาลในด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การใช้นโยบายประชานิยมแทรกแซงกลไกตลาด ซึ่งมุ่งหาคะแนนเสียงโดยไม่คำนึงถึงภาระทางการคลังของประเทศ การเลือกปฏิบัติในด้านการอนุมัติงบประมาณลงในแต่ละพื้นที่ ความล้มเหลวในด้านความน่าเชื่อถือของฝ่ายเศรษฐกิจของรัฐบาล (การโกหกสีข้าว) และปัญหาเรื่องทุจริตคอร์รัปชันในโครงการประชานิยมต่าง ๆ (3) การบริหารประเทศโดยขาดหลักธรรมาภิบาลในด้านการเมือง ได้แก่ การใช้อำนาจโดยมิชอบ การไม่รักษาคำมั่นสัญญาที่ให้กับประชาชน การโกหก หรือให้ข้อมูลที่ไมตรงกับข้อเท็จจริงกับประชาชน การลุแก่อำนาจในการร่างกฎหมายและการกดขี่ตรึงกันในการลงคะแนนเสียงของ ส.ส. ในสภาฯ

ผลกระทบที่เกิดจากความล้มเหลวในการบริหารงานของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่ขาดธรรมาภิบาลในการบริหารประเทศ ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง คือ (1) สภาวะไร้ระเบียบทางสังคม สืบเนื่องจากการที่รัฐบาลบริหารงานโดยขาดหลักธรรมาภิบาลทางด้านสังคมโดยการสนับสนุนการปลูกปั่น แบ่งพรรคแบ่งพวก และสร้างความเกลียดชังในสังคมของรัฐบาล จนนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งและแตกแยกของประชาชนในประเทศ ส่งผลให้เกิดสภาวะไร้ระเบียบในหมู่ภาคประชาชนในระดับพื้นที่ต่าง ๆ จะเห็นได้จากการที่ประชาชนออกมาประท้วงรัฐบาลในเรื่องปัญหาการค้าภายในภาคใต้ หรือ ปัญหาการเลือกปฏิบัติในเรื่องการจ่ายเงินค่าจำนำข้าว เป็นต้น สภาวะไร้ระเบียบในหลาย ๆ พื้นที่เป็นสาเหตุและที่มาประการหนึ่งซึ่งทำให้เกิดสภาวะไร้ระเบียบทางสังคมในระดับประเทศในรูปแบบการชุมนุมประท้วงและขับไล่รัฐบาล (2) สภาวะไร้ระเบียบทางเศรษฐกิจสืบเนื่องจากการที่รัฐบาลบริหารงานโดยขาดหลักธรรมาภิบาลทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งในด้านการใช้นโยบายประชานิยมแทรกแซงกลไกตลาด การเลือกปฏิบัติในการอนุมัติงบประมาณลงในแต่ละพื้นที่ ความล้มเหลวในด้านความน่าเชื่อถือ และการเกิดปัญหาเรื่องทุจริตคอร์รัปชัน ส่งผลให้เกิดสภาวะไร้ระเบียบในด้านเศรษฐกิจในหมู่ภาคประชาชน ทั้งในระดับพื้นที่ เช่น ปัญหาค่าครองชีพสูง สินค้าราคาแพง คนตกงาน และในระดับประเทศ เช่น ปัญหาด้านภาวะทางการเมืองการคลังของประเทศขาดแคลน อันเกิดจากการใช้นโยบายประชานิยมทางด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล และปัญหาด้านสภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศลดลง (3) สภาวะไร้ระเบียบทางการเมือง สืบเนื่องจากการที่รัฐบาลบริหารงานโดยขาดหลักธรรมาภิบาลทางการเมือง ทั้งในเรื่องของการใช้อำนาจแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการโดยมิชอบ การโกหกประชาชน หรือให้คำมั่นสัญญากับประชาชนแล้วไม่สามารถทำได้ และการลุแก่อำนาจของรัฐบาล ทำให้ประเทศชาติเกิดสภาวะไร้ระเบียบทางการเมือง อันเนื่องมาจากการชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาล เพราะการบริหารงานที่ผิดพลาด การทุจริตคอร์รัปชัน และการละเมิดกฎหมายของรัฐบาล

ความล้มเหลวในการบริหารงานที่ขาดหลักธรรมาภิบาลของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้รัฐบาลเกิดความล้มเหลวหลายทางการเมือง ไร้ความน่าเชื่อถือ การสูญเสียความเชื่อมั่นศรัทธาจากประชาชน และสูญเสียความชอบธรรมในการเป็นรัฐบาล เหตุผลเพราะว่ารัฐบาลตัวแทนระบอบทักษิณในฐานะที่เป็นกลไกการครองอำนาจ (Hegemonic Apparatuses) และกลไกใช้อำนาจรัฐ (State Apparatuses) ได้สูญเสีย “อำนาจนำทางความคิด (Hegemony)” (Kaewthep, 1983) คือ ไม่สามารถสร้างความรู้สึกร่วม (Common Sense) ความยินยอมพร้อมใจ (Consent) และการครอบงำความรู้สึกนึกคิด (Dominant) ของภาคประชาสังคมและประชาชนส่วนใหญ่ได้อีกต่อไป โดยเฉพาะสื่อมวลชน กลุ่มปัญญาชน กลุ่มชนชั้นกลาง และชนชั้นนำ หรือที่เรียกว่า การพ่ายแพ้การทำสงครามช่วงชิงพื้นที่ทางความคิด (War of Position) การที่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ในฐานะที่เป็นรัฐบาลตัวแทนระบอบทักษิณไม่สามารถครองอำนาจนำ หรือได้สูญเสียอำนาจในการครอบงำทางความคิด (ซึ่งถูกแสดงออกโดยผ่านวาทกรรมที่ถูกผลิตโดยฝ่ายอำนาจรัฐ) เหนือระบบความคิดหรืออุดมการณ์ของสังคมส่วนใหญ่แล้ว อันเนื่องมาจากความล้มเหลวของฝ่ายอำนาจรัฐในการใช้ “ปฏิบัติการเชิงวาทกรรม” (Discursive Practice) (Piriyarangsarn, 2015) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการสร้างการครอบงำสังคมเพื่อนำสู่การสร้าง ความเชื่อมั่นศรัทธาและความชอบธรรมจากประชาชนและการยอมรับของสังคมโดยรวม ซึ่งเป็นอำนาจในรูปแบบที่เรียกว่า “การปกครองทางความคิด” ความล้มเหลวดังกล่าวจึงนำไปสู่การสูญเสียความชอบธรรม

และการสูญเสียความเชื่อมั่นศรัทธาจากประชาชนต่อรัฐบาลตัวแทนระบอบทักษิณนำไปสู่การชุมนุมใหญ่ทางการเมืองเพื่อปฏิเสธรัฐธรรมนูญ และขับไล่รัฐบาลตัวแทนระบอบทักษิณในที่สุด

“สาเหตุ” ที่ทำให้รัฐบาลยิ่งลักษณ์พ่ายแพ้สงครามยืดพื้นที่ทางความคิด ทำให้อำนาจที่ใช้ในรูปของวาทกรรม ซึ่งเป็นอำนาจในรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “การปกครองทางความคิด” ไม่สามารถสร้างการครอบงำทางความคิดและสร้างการยอมรับต่อประชาสังคมและประชาชนได้นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า สามารถสรุปได้ ดังนี้

ประการแรก วาทกรรมในเรื่อง “ทักษิณ ชินวัตร คือ เจ้าของพรรคเพื่อไทย และ ผู้กุมอำนาจเหนือรัฐบาลตัวจริง” ยังคงมีอิทธิพลและทรงพลัง ถือเป็นวาทกรรมหลักในสังคมที่สามารถสร้างความเกลียดชังและไม่ยอมรับของประชาชนต่อรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ได้ ประกอบกับการที่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีพฤติกรรมการบริหารประเทศที่ไม่สามารถสลัดพ้นข้อครหาว่า “ถูกบงการโดยทักษิณ ชินวัตร และบริหารประเทศเพื่อทักษิณ” ได้ ทำให่วาทกรรมที่ผลิตจากรัฐบาลบาลไม่สามารถสร้างความเชื่อ และการยอมรับจากสื่อมวลชน กลุ่มปัญญาชน กลุ่มชนชั้นกลาง และชนชั้นนำได้

ประการที่สอง รัฐบาลขาดคณะบุคคลที่มีความรู้และความสามารถในทางวิชาชีพของตนเองในระดับสูง และขาดบุคคลที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในวิชาชีพของตนมาเป็นรัฐมนตรี เห็นได้จากการที่มีการเลือกใช้บุคคลที่ไม่เหมาะสมกับงาน หรือเลือกใช้คนที่ไร้ความสามารถและไม่ได้รับการยอมรับในสังคมมาเป็นรัฐมนตรี นอกจากนี้ยังมีโยกย้ายตำแหน่งรัฐมนตรีโดยไม่คำนึงถึงความสามารถ แต่มักจะใช้คนใกล้ชิดกับมุ้งทางการเมืองที่สั่งได้ ทำให้ไม่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือในการบริหารประเทศต่อประชาสังคมและประชาชนได้

ประการที่สาม พฤติกรรมของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ที่บริหารงานที่ขาดธรรมาภิบาล ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนการปลุกปั่น แบ่งพรรคแบ่งพวก และสร้างความเกลียดชังในสังคมของรัฐบาล จนนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งและแตกแยกของประชาชนในประเทศ การใช้นโยบายประชานิยมแทรกแซงกลไกตลาด การเลือกปฏิบัติในด้านการอนุมัติงบประมาณลงในแต่ละพื้นที่ ความล้มเหลวในด้านความน่าเชื่อถือ การเกิดปัญหาเรื่องทุจริตคอร์รัปชัน การใช้อำนาจในการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการโดยมิชอบ การโกหกประชาชน หรือให้คำมั่นสัญญากับประชาชนแล้วไม่สามารถทำได้ และการลุแก่อำนาจของรัฐบาลทำให่วาทกรรมที่ใช้ถูกตอบโต้ด้วยข้อเท็จจริงซึ่งตรงกันข้ามกับที่รัฐบาลพูดหรือให้สัญญาว่าจะทำ รัฐบาลจึงไม่สามารถสร้างการครอบงำทางความคิดและสร้างการยอมรับต่อประชาสังคมและประชาชนได้ และ

ประการสุดท้าย อิทธิพลของ Social Media เช่น Facebook Twitter Line และอื่น ๆ และสื่อทางเลือกต่าง ๆ เช่น ทีวีดิจิตอล หรือ ทีวีผ่านดาวเทียม และอื่น ๆ ทำให้ประชาชนเข้าถึงและเลือกที่จะรับรู้ข้อมูลได้จากหลากหลายทาง ทำให้รัฐบาลไม่สามารถครอบงำทางความคิดของประชาสังคม และประชาชนได้ทั้งหมด จึงเกิดวาทกรรมเชิงต่อต้าน (Counter Discourse) ของฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล เพื่อต่อต้านระเบียบที่วาทกรรมหลักจากฝ่ายรัฐที่ครอบงำอยู่

1.2 วิฤติของประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Crisis of Representative Democracy) อันเกิดจากวิกฤติรัฐสภา (Crisis of Parliament)

เหตุการณ์ที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดวิกฤติของประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่งทำให้ประชาชนหมดความเชื่อมั่นว่าปัญหาประเทศสามารถแก้ไขได้ในรัฐสภา หรือในระบบการเมืองปกติ คือ การใช้เสียงข้างมากของรัฐบาลในการผ่านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมฯ ในเวลากลางดึกจนนำมาสู่การชุมนุมประท้วงทางการเมืองที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทย การกระทำดังกล่าวถือเป็นการทำลายหลักของกฎหมาย ทำลายกระบวนการยุติธรรม และทำลายบรรทัดฐานทางการเมือง เหตุผลสำคัญที่มีการผ่านกฎหมายที่ขาดความชอบธรรมนี้ไปอย่างง่ายดาย คือ การที่นายทักษิณในฐานะหัวหน้าพรรคเพื่อไทยที่แท้จริงในเชิงพฤตินัย ได้ใช้อำนาจอิทธิพลของเขาเข้าควบคุมพรรคเบ็ดเสร็จ และสามารถสั่งการสมาชิกพรรคที่เป็น ส.ส. ได้เกือบทั้งหมด รูปธรรมดังกล่าวได้สะท้อนว่าพรรคการเมืองพรรคหนึ่งถูกผูกขาดโดยนายทุนเจ้าของพรรคการเมือง เป็นการเมืองของชนชั้นนำที่ทำให้ระบบการเมืองไทยเป็น “เผด็จการรัฐสภา” อย่างชัดเจน

วิกฤติประชาธิปไตยแบบตัวแทนอันเกิดจากวิกฤติรัฐสภาดังกล่าว มีสาเหตุมาจากที่รัฐบาลตัวแทนระบอบทักษิณบริหารงานโดยขาดธรรมาภิบาล อันเนื่องมาจากการรุกคืบเข้ามามีอิทธิพลเหนือพรรคการเมืองและรัฐสภาของกลุ่มทุนผูกขาดขนาดใหญ่ ทำให้ประเทศไทยมี “ระบบเผด็จการรัฐสภา” ที่ผูกขาดโดยนายทุนเจ้าของพรรคการเมือง ส่งผลให้อำนาจประชาชนในระบบรัฐสภาถูกตัดตอนด้วยอำนาจเงินแห่งการสถาปนาและควบคุมพรรค เกิด ส.ส. ในรูปแบบเสียงของประชาชนแต่เป็นผู้แทนของกลุ่มทุน และอยู่ภายใต้ความผูกมัดแห่งอณัตติมอบหมายของนายทุนเจ้าของพรรคการเมือง ระบบเผด็จการพรรคการเมืองในระบบรัฐสภาเช่นนี้ได้ทำให้สภาผู้แทนราษฎรกลายเป็นเครื่องมือของกลุ่มทุนที่เป็นเจ้าของพรรค โดยกลุ่มทุนจะทำธุรกิจการเลือกตั้งเพื่อสร้างการเติบโตธุรกิจของตนเองโดยใช้อำนาจทางการเมือง นักการเมืองฝ่ายรัฐบาลที่อยู่ภายใต้ความผูกมัดแห่งอณัตติมอบหมายของนายทุนเจ้าของพรรคการเมืองสามารถดำเนินนโยบายและกฎหมายเพื่อเอื้อให้แก่ธุรกิจของกลุ่มตนเองและพรรคพวก

หลังจากที่รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เกิดการลุกแก้อำนาจเป็นเผด็จการรัฐสภาใช้เสียงข้างมากตัดสินความถูกผิดโดยการโหวตในเวลากลางดึกของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์เพื่อช่วยพี่ชายและพวกพ้องจนนำมาสู่สภาวะความไร้ระเบียบ (Chaos) ทั้งในและนอกสภาฯ สภาวะความไร้ระเบียบในสภาฯ ได้แก่ การที่ฝ่ายค้านเลือกใช้วิธีการตีรวนเพื่อยับยั้งการออกกฎหมายโดยมิชอบของรัฐบาล ทั้งในรูปแบบการปาเก้าอี้ การด่าทอ การฉุดกระชาก การวอล์คเอาท์ (Walk Out) เป็นต้น ส่วนสภาวะความไร้ระเบียบนอกสภาฯ ได้แก่ การที่ประชาชนจากหลายภาคส่วนของสังคมออกมาชุมนุมประท้วงทางการเมืองไม่ยอมรับรัฐบาลที่ลุกแก้อำนาจปัญหาเผด็จการรัฐสภาดังกล่าว ได้นำมาสู่การเกิดวิกฤติศรัทธาต่อรัฐบาลและรัฐสภาว่า ไม่สามารถแก้ไขปัญหาของประเทศได้ ส่งผลให้เกิดการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อขับไล่รัฐบาลในนามของมวลมหาประชาชนในเวลาต่อมา

ผู้วิจัยเห็นว่า วิกฤติของประชาธิปไตยแบบตัวแทนอันเกิดจากวิกฤติรัฐสภา สรุปลงสาเหตุได้ ดังนี้

ประการแรก การรุกคืบเข้ามาอิทธิพลเหนือพรรคการเมืองและรัฐสภาของกลุ่มทุนผูกขาดขนาดใหญ่ ประเทศไทยจึงมีระบบเผด็จการพรรคการเมืองในระบบรัฐสภาที่ผูกขาดโดยนายทุนเจ้าของพรรคอย่างแท้จริง กลุ่มทุนทำธุรกิจการเลือกตั้งเพื่อสร้างการเติบโตธุรกิจของตนเองโดยใช้อำนาจทางการเมือง นักการเมืองฝ่ายรัฐบาลที่อยู่ภายใต้ความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายของนายทุนเจ้าของพรรคการเมือง สามารถดำเนินนโยบายและกฎหมายเพื่อเอื้อให้แก่ธุรกิจของกลุ่มตนเองและพรรคพวก ส่วนแนวทางในการแก้ไขปัญหาระบบเผด็จการพรรคการเมืองในระบบรัฐสภานั้น จะต้องมีการแก้ไขในกฎหมายพรรคการเมือง กฎหมายการเลือกตั้ง และกฎหมายรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย เพื่อสร้างประชาธิปไตยภายในพรรค แก้ไขให้พรรคการเมืองทางเลือกขนาดเล็กสามารถเติบโตได้ ไม่กีดกันสิทธิทางการเมืองด้วยอำนาจการยุบพรรคและการกำหนดระยะเวลาการหาสมาชิกพรรคการเมือง เพื่อเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองทางเลือกของประชาชนเติบโต มีพรรคการเมืองทางอุดมการณ์ที่หลากหลายเหมือนในสหภาพยุโรป ไม่ใช่อนุญาตให้มีแต่พรรคนายทุนพรรคเดียวเท่านั้นในประเทศไทย รวมถึงยกเลิกการบังคับ ส.ส. สังกัดพรรค ไม่ควรมีการเขียนไว้ปิดกั้นสิทธิของประชาชน

ประการที่สอง การขาดคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบของนักการเมืองฝ่ายรัฐบาล ภาพลักษณ์ของนักการเมืองไทยในสายตาประชาชน เมื่อเทียบกับนักการเมืองในต่างประเทศ คือ การขาดคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อทางการเมือง สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่เรียกร้องให้เกิดขึ้นในบรรดานักการเมืองที่อยู่ในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ที่อ้างว่ามาจากประชาชนและจะเพื่อประชาชน แต่นักการเมืองในรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ พบว่ามีพฤติกรรมที่ขาดซึ่งคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อทางการเมือง เช่น กรณีที่ ส.ส. พรรครัฐบาลกดบัตรแทนกันในการลงคะแนนเสียง และการแก้ไขร่างกฎหมาย หรือการสอดไส้ในการเสนอกฎหมาย หรือที่เรียกว่า การปลอมร่างกฎหมาย

ประการที่สาม การจงใจบิดเบือนและลดทอนคุณค่าของระบอบประชาธิปไตยให้เหลือแค่การเลือกตั้งและการใช้เสียงข้างมากตัดสินความถูกต้อง ฝ่ายรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ พบว่าชอบอ้างว่าตนมาจากการเลือกตั้ง และอ้างว่าเสียงข้างมากที่ได้จากชนะการเลือกตั้งจะทำอะไรก็ได้แม้กระทั่งตัดสินความถูกต้อง ราวกับว่าการเลือกตั้งคือตัวชี้วัดคุณค่าของความเป็นประชาธิปไตยได้ทั้งหมด ซึ่งวิธีคิดนี้ได้สะท้อนในรูปแบบของการที่รัฐบาลได้อ้างว่า “ที่มาของ ส.ว. ต้องมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด” โดยที่จงใจบิดเบือนและลดทอนคุณค่าความเป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทน โดยไม่พูดว่าในหลายประเทศที่เป็นต้นแบบประชาธิปไตย การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาไม่จำเป็นต้องมาจากรูปแบบการเลือกตั้งทั้งหมด ยังมีรูปแบบการคัดสรร หรือสรรหา เช่น การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในประเทศอังกฤษโดยวิธีการสรรหา เป็นต้น ซึ่งการที่รัฐบาลได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ...) พุทธศักราช ... ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าว จะเปลี่ยนรูปแบบของวุฒิสภาจากที่สมาชิมาจากการเลือกตั้งและแต่งตั้งมาเป็นสมาชิมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้มีวินิจฉัยว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญประเด็นที่มาของ ส.ว. ว่าการกระทำที่ได้มาซึ่งอำนาจปกครองโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ส่วนเรื่องการแก้ไขเสียงข้างมากตัดสินความถูกต้อง เห็นได้ชัดจากการฉ้อโกงผ่านร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมฯ ในเวลากลางดึก ที่มวลมหาประชาชนเรียกว่า “กฎหมายล้างผิดเหมาแข่ง-สุดซอย” จนนำมาสู่การชุมนุมประท้วงเพื่อขับไล่รัฐบาล

ประการสุดท้าย การดูแลอำนาจของรัฐบาล เช่น (1) ความพยายามที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 เพื่อรวบอำนาจทางการเมืองโดยการเปลี่ยนรูปแบบของวุฒิสภาจากที่สมาชิกมาจากการเลือกตั้งและแต่งตั้ง กลายมาเป็นสมาชิกมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด (2) กรณีที่ ส.ส. พรรครัฐบาลกดบัตรแทนกันในการลงคะแนนเสียง (3) การแก้ไขร่างกฎหมาย หรือการสอดไส้ในการเสนอกฎหมาย และ (4) การผ่านร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมฯ ในเวลากลางดึก จนนำมาสู่การชุมนุมประท้วงทางการเมืองที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทย

1.3 วิกฤตศรัทธาของประชาชนต่อหน่วยงานราชการและกลไกของรัฐ (Crisis of People's Faith to Government Sectors)

การที่รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์แต่งตั้งข้าราชการและรัฐมนตรีโดยขาดหลักธรรมาภิบาล มีการเล่นพรรคเล่นพวก แต่งตั้งคนของตนเองขึ้นมามีอำนาจในหน่วยงานราชการ โดยไม่คำนึงความรู้ความสามารถและการยอมรับ ซึ่งไม่เป็นไปตามประมวลจริยธรรมในการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการพลเรือน รวมไปถึงการแต่งตั้งรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงที่เป็นบุคคลใกล้ชิดกับรัฐบาลที่สามารถสั่งได้ ได้ทำให้เกิดวิกฤตศรัทธาต่อหน่วยงานราชการว่าไม่สามารถดำรงความยุติธรรมและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้ ทำให้ประชาชนจำนวนมากเชื่อว่าการแก้ปัญหาในระบบรัฐสภา หรือการแก้ปัญหาโดยใช้กลไกของหน่วยงานราชการนั้นไม่สามารถทำได้ ส่งผลให้เกิดการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองในนามของมวลมหาประชาชนในเวลาต่อมา

1.4 วิกฤตศรัทธาของประชาชนต่อรัฐบาล (Crisis of People's Faith to Government) อันเกิดจากการสะท้อนปัญหาจากการบริหารงานที่ล้มเหลวของรัฐบาลโดยเจ้าหน้าที่รัฐบาลหน่วยงาน และการเคลื่อนไหวทางสังคมขององค์กรภาคประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ที่เคลื่อนไหวให้ประชาชนตื่นรู้และสร้างกระแสทางสังคมในรูปแบบการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education)

การสะท้อนปัญหาการบริหารงานที่ล้มเหลวของรัฐบาลจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ (1) บทบาทของกระทรวงการคลังในการปิดบัญชีโครงการรับจำนำข้าว (2) บทบาทของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) (การตรวจสอบและทักท้วงการดำเนินงานโครงการรับจำนำข้าวมาตั้งแต่ ปี 2554 จนถึงปี 2557) (3) บทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) (การตรวจสอบโครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์) และ (4) บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ (ที่ชี้ให้เห็นถึงการดูแลอำนาจของรัฐบาล โดยเฉพาะร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญประเด็นที่มา ส.ว. ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวจะเปลี่ยนรูปแบบของวุฒิสภาจากที่สมาชิกมาจากการเลือกตั้งและแต่งตั้ง กลายมาเป็นสมาชิกมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเกิดวิกฤตศรัทธาของประชาชนต่อรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ซึ่งสามารถสรุปสาเหตุได้ ดังนี้

ประการแรก ประชาชนมีการยอมรับและเชื่อมั่นในการทำงานของหน่วยงานราชการดังกล่าว เพราะมีประวัติและผลงานเป็นที่ประจักษ์ สามารถสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อประชาชนได้ในระดับที่สูง ดังนั้นประเด็น องค์ความรู้ ข้อมูล และคำตัดสิน ที่ได้สะท้อนปัญหาการบริหารงานที่ล้มเหลวและการดูแลอำนาจของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์จากหน่วยงานราชการเหล่านี้จึงมีน้ำหนักและความน่าเชื่อถือ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเกิดวิกฤตศรัทธาของประชาชนต่อรัฐบาล

ประการที่สอง พฤติกรรมของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ที่มีทัศนคติและมุมมองที่ผิดพลาด โดยคิดว่าหน่วยงานเหล่านี้เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาล สองมาตรฐาน และมุ่งเล่นงานจ้องจับผิดการทำงานของฝ่ายรัฐบาล แทนที่จะมองในแง่ที่ว่า เมื่อหน่วยงานเหล่านี้ได้สะท้อน และ/หรือ เตือนว่าการบริหารงานของรัฐบาลมีความผิดพลาด และการการทุจริต รัฐบาลควรจะนำไปแก้ไขปรับปรุงการบริหารประเทศเพื่อลดข้อผิดพลาด แต่กลับพบว่ารัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ไม่ได้ตระหนักต่อข้อมูลและคำเตือนของหน่วยงานเหล่านั้น เช่น การเตือนรัฐบาลของ สตง. และ ป.ป.ช. ในเรื่องโครงการจำนำข้าวว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันในทุกขั้นตอน เกิดการขาดทุน และเป็นภาระทางการคลังของประเทศอย่างมหาศาล และแนะนำให้รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ยุติโครงการดังกล่าว แต่ก็หาได้กระทำตามไม่ เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าว พฤติกรรมการกระทำของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในวิกฤติศรัทธาของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์เอง

ในส่วนต่อมาคือ วิกฤติศรัทธาต่อรัฐบาลอันเนื่องมาจากกระแสสังคมที่เกิดจากการเคลื่อนไหวทางสังคมของภาคประชาสังคมและองค์กรภาคประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ที่เคลื่อนไหวให้ประชาชนให้เป็น “พลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen)” ที่มีความรู้ความเข้าใจต่อสถานการณ์บ้านเมืองและปัญหาของประเทศ ในรูปแบบของ “การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education)” นอกห้องเรียนในรูปแบบของ “เวทีสาธารณะ/เวทีภาคประชาชน” ในการให้การศึกษาทางการเมือง (Political Education) ซึ่งเป็นหนึ่งในเงื่อนไขและความจำเป็นในการกำเนิดขึ้นของมวลมหาประชาชน เช่น (1) บทบาทมูลนิธิสืบนาคะเสถียร และภาคีเครือข่ายกับการคัดค้านการสร้างเขื่อนแม่วงก์ (2) บทบาทของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย โดยเฉพาะในเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันในโครงการจำนำข้าว (3) บทบาทของกลุ่มภาคีเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชัน (ชื่อปัจจุบันคือ องค์กรต่อต้านคอร์รัปชันประเทศไทย) หรือ Anti-Corruption Organization of Thailand ในเรื่องการตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชัน (4) บทบาทการเคลื่อนไหวขององค์การพิทักษ์สยาม (5) บทบาทของการเคลื่อนไหวของปรากฏการณ์หน้ากากขาว (6) บทบาทของกลุ่มภาคประชาสังคมต่าง ๆ ที่เคลื่อนไหวทางการเมืองในการต่อสู้เชิงข้อมูล (วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) กลุ่มสยามประชาภิวัฒน์ เครือข่ายธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (SVN) กลุ่มกรีน (Green Politics Group) กลุ่มเครือข่ายประชาชน 77 จังหวัด และกลุ่มไทยปริง (Thai Spring) เป็นต้น) และ (7) บทบาทของเวที “เดินหน้าผ่าความจริง หยุดล้างผิดคนโกง”

การเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาสังคมและองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ได้ใช้ประเด็น องค์ความรู้ หรือ ข้อมูลที่สะท้อนปัญหาการบริหารงานที่ล้มเหลวและความฉ้อฉลของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์จากหน่วยงานราชการต่างๆ ที่กล่าวไปแล้วข้างต้น โดยใช้องค์ความรู้และข้อมูลไปผลิตซ้ำทางความคิดและขยายความ เพื่อให้ความรู้กับภาคประชาชนเพื่อให้ตื่นรู้ทางการเมือง ซึ่งเป็นกระบวนการการสร้าง “อำนาจนำทางความคิด” (Gramsci A, 1971) ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ ต่อสังคม โดยมีการสร้างวาทกรรมเพื่อทำลายความชอบธรรมของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ การชิงพื้นที่สื่อ และการเริ่มสร้างกระแสในการต่อต้านรัฐบาลให้มีความเข้มข้นมากขึ้น การเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาสังคมและองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้มีจุดร่วม คือ การตรวจสอบและตีแผ่การบริหารงานที่ล้มเหลวของรัฐบาลในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นขบวนการสร้างอำนาจนำทางความคิดเพื่อจัดองค์กรการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อการต่อสู้ สร้างแนวร่วมของการเคลื่อนไหว และเพื่อให้การศึกษาแก่มวลชน รวมถึงกระตุ้นให้มวลชนรวมตัวกันเพื่อต่อต้านรัฐบาล โดย

อาศัยพื้นที่สาธารณะไม่ว่าจะเป็นการจัดเวทีสาธารณะในการสัมมนาให้ความรู้กับประชาชน การแถลงข่าว/การให้สัมภาษณ์สื่อ การออกรายการวิทยุและโทรทัศน์ การใช้ช่องทาง Social Media เป็นต้น การเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาสังคมและองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นหนึ่งในเงื่อนไขและที่มาของการก่อกำเนิดการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชนขนาดใหญ่ตามมา

ผู้วิจัยเห็นว่า การเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาสังคมและองค์กรต่าง ๆ ที่เคลื่อนไหวให้ประชาชนตื่นรู้และสร้างกระแสทางสังคมในรูปแบบการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเกิดวิกฤติศรัทธาของประชาชนต่อรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ และนำมาสู่การเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน ซึ่งสามารถสรุปสาเหตุได้ ดังนี้

ประการแรก กระบวนการในการสร้าง “การครองอำนาจนำ (Hegemony)” ของการเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาสังคมและองค์กรต่าง ๆ นั้นมีประสิทธิภาพในเชิงการต่อสู้เชิงข้อมูลข่าวสารผ่านการชิงพื้นที่สื่อและมีการสร้างวาทกรรมที่แหลมคมที่สามารถช่วงชิงการนำในการสร้างค่านิยม/ความหมายชุดใหม่ในหนังสือให้กับสิ่งที่ต่อสู้ สามารถทำลายความชอบธรรม และทำให้กระแสในการต่อต้านรัฐบาลให้มีความเข้มข้นมากขึ้น เพราะการเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาสังคมและองค์กรต่าง ๆ ได้ใช้ประเด็น องค์ความรู้ และข้อมูล ที่มีน้ำหนักและความน่าเชื่อถือ ซึ่งมาจากการสะท้อนปัญหาการบริหารงานที่ล้มเหลวและฉ้อฉลของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์จากหน่วยงานราชการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงการคลัง สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และ ศาลรัฐธรรมนูญ ไปผลิตซ้ำทางความคิดและขยายความ และสามารถสร้างความรู้และการตื่นตัวให้กับภาคประชาชนเพื่อให้ตื่นรู้ทางการเมืองด้วยเหตุดังกล่าว การเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาสังคมและองค์กรต่าง ๆ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเกิดวิกฤติศรัทธาของประชาชนต่อรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์

ประการที่สอง ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาสังคมและองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น เพราะสามารถจัดตั้งองค์กรการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อการต่อสู้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้พื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ตามแนวคิดของฮาร์เบอร์มาส (Habermas, 1992) เพื่อให้การศึกษาแก่มวลชน ไม่ว่าจะเป็นการจัดเวทีสาธารณะในการสัมมนาให้ความรู้กับประชาชน การแถลงข่าว/การให้สัมภาษณ์สื่อ การออกรายการวิทยุและโทรทัศน์ หรือ การใช้เครือข่าย Social Media ในการสื่อสาร สามารถสร้างแนวร่วมของการเคลื่อนไหวได้อย่างกว้างขวาง และกระตุ้นให้มวลชนพร้อมที่จะมารวมตัวกันเพื่อต่อต้านรัฐบาลเมื่อมีการนัดหมายกันในวันหนึ่งข้างหน้า ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาสังคมและองค์กรต่าง ๆ สามารถทำสงครามช่วงชิงทางความคิดในหนังสือและโลกออนไลน์ และสามารถชี้ให้ประชาสังคม และประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะปัญญาชน ผู้นำทางสังคม ชนชั้นนำ และชนชั้นกลางเห็นว่ารัฐบาลและกลไกราชการนอกจากไม่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเหล่านั้นได้แล้ว ยังเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาด้วย ด้วยเหตุดังกล่าว ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาสังคมและองค์กรต่าง ๆ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเกิดวิกฤติศรัทธาของประชาชนต่อรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ และ

ประการสุดท้าย บทบาทของ Social Media ซึ่งจะเห็นได้ว่า Social Media ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น Facebook Twitter Line และอื่น ๆ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาสังคมและ

องค์กรต่าง ๆ เพราะเป็นพื้นที่สาธารณะที่รัฐบาลไม่สามารถมาควบคุม ครอบงำ และจำกัดการนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้ ซึ่งถือเป็นการเพิ่มช่องทางการสื่อสาร และการส่งข้อความเชิงการเมือง (Political Messages) ที่สำคัญของการเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาสังคมและองค์กรต่าง ๆ ไปยังสังคม หรือการติดต่อในทางลับระหว่างกลุ่มการเคลื่อนไหวเอง หรือระหว่างแกนนำกับมวลชนได้ นอกจากนี้ Social Media ยังเป็นช่องทางในการถ่ายทอดสดการสัมมนาทางวิชาการ หรือที่เรียกว่า การชุมนุมออนไลน์ ได้อีกด้วย ด้วยเหตุดังกล่าว บทบาทของ Social Media จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเกิดวิกฤติศรัทธาของประชาชนต่อรัฐบาลนางสาว ยิ่งลักษณ์

2. อัตลักษณ์การเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน

จากการศึกษาองค์ประกอบของมวลมหาประชาชน รูปแบบ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และนวัตกรรมในการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน ผู้วิจัยพบว่า อัตลักษณ์การเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน สรุปได้ 5 ประการ ดังนี้

ประการแรก การเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชนเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีแกนนำมวลชนและแนวร่วมทางสังคมต่าง ๆ ที่สนับสนุนการเคลื่อนไหว เป็นกลุ่มบุคคลที่มีขีดความสามารถและคุณภาพในระดับสูง เนื่องจากกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีทั้งทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสัญลักษณ์ ทุนต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีผลต่อความเชื่อมั่นของสังคม ความเชื่อมั่นของมวลชน ความสนใจของสื่อมวลชน ยอดเงินบริจาค และการสร้างแนวร่วมทางสังคม (Bourdieu, 1994, as cited in Piriyanangsan, 2015)

ประการที่สอง การเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชนยึดหลักการต่อสู้แบบอหิงสา และมีลักษณะจิตใจแบบกล้าสู้ กล้าเสียสละ มีความเป็นความเป็นระเบียบเรียบร้อยโดยที่ไม่ต้องมีกฎระเบียบอะไรมาบังคับแบบตายตัว ทุกคนพร้อมใจกันออกมาและทำงานร่วมกันอย่างเป็นระเบียบไม่ว่าจะเพศ อายุ อาชีพใด แม้ว่าจะถูกทำร้ายถึงชีวิตก็ยังไม่ใช้ความรุนแรงตอบโต้ มวลมหาประชาชนยึดสันติวิธี คุณธรรม จริยธรรมและการควบคุมอารมณ์ ลักษณะของจิตใจแบบมวลมหาประชาชนที่เห็นประจักษ์ตลอดการต่อสู้ที่ผ่านมาของมวลมหาประชาชน ก็คือความกล้าหาญที่จะต่อสู้อย่างเสียสละในทุกรูปแบบ ไม่เพียงแต่สละทุนทรัพย์ในรูปแบบการบริจาคและซื้อของสนับสนุนการเคลื่อนไหวอย่างเต็มใจเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงการเสียสละร่างกายแรงใจ ตั้งใจทำงานที่สุ่มเสี่ยงต่อชีวิต

ประการที่สาม การเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชนมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) กล่าวคือ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเข้มข้นทางการเมือง ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่การมีส่วนร่วมหรือการแสดงความคิดเห็นเท่านั้น ในความหมายนี้ ประชาธิปไตยทางตรงคือ การแสดงเจตจำนงทางการเมืองที่ไม่ได้ผ่านตัวแทนในระบบรัฐสภา โดยมีสาเหตุมาจากการที่การเมืองในระบบปกตินอกจากไม่สามารถแก้ไขปัญหาและวิกฤติของประเทศได้แล้ว ยังเป็นส่วนสำคัญที่สร้างปัญหาอีกด้วย ซึ่งในการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชนนั้นมิใช่สาเหตุจากการที่ระบบการเมืองโดยเสียงข้างมากทำลายหลักกฎหมาย โดยมีความพยายามที่จะออกกฎหมายนิรโทษกรรมฯ ให้นายทักษิณ ชินวัตร

ประการที่สี่ การเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชนเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มี “ลักษณะพิเศษ” โดยมีการนำรวมหมู่แบบใหม่ และมีรูปแบบและยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวที่หลากหลาย กล่าวคือ การไม่ผูกขาดกับแกนนำเหมือนกับการชุมนุมครั้งก่อน ๆ แต่ละคนมีความหลากหลาย การนำกว้างมากขึ้น มีลักษณะการจัดองค์กรเคลื่อนไหวแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participating Democracy) และรูปแบบประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) โดยใช้ความสัมพันธ์แนวราบที่เป็นเอกภาพในทิศทางใหญ่ร่วมกันขององค์ประกอบในเครือข่ายที่หลากหลาย แตกต่าง และเป็นอิสระต่อกัน โดยทำหน้าที่ การเคลื่อนไหวตามประเด็นและความถนัด จุดแข็งคือการออกแบบรูปแบบขบวนการชุมนุมต่อสู้ได้อย่างสอดคล้องกับความแตกต่างหลากหลายทางอุดมการณ์ของผู้เข้าร่วม โดยแบ่งออกเป็นหลายเวทีชุมนุมในหลายจุดของ กรุงเทพฯ

ประการที่สุดท้าย การเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน เป็นขบวนการการเคลื่อนไหวที่มีนวัตกรรมมีกลยุทธ์ใหม่ ๆ ในการเคลื่อนไหวฯ ส่งผลให้การชุมนุมทางการเมืองครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมชุมนุมจำนวนมาก และทำให้การเคลื่อนไหวครั้งนี้มีพลัง มีประสิทธิภาพ และมีเสน่ห์น่าดึงดูดชวนติดตามตลอดเวลา นวัตกรรมในเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน (Meksophon, 2014) สามารถแบ่งออกเป็น 8 รูปแบบ ดังนี้ (1) การจัดขบวน การเดินขบวนตามเส้นทางต่าง ๆ และการรับบริจาคเงินและสิ่งของสำหรับการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ (2) การใช้เครือข่ายทีวีผ่านดาวเทียม (3) การถ่ายทอดการชุมนุมทางการเมืองโดยใช้ระบบออนไลน์ (4) การประสานความร่วมมือกับเครือข่ายศิลปิน (ดารา/นักแสดง/นักร้อง) ในการสร้างความบันเทิงให้กับมวลมหาประชาชนมวลชนในเวทีต่าง ๆ (5) การเคลื่อนไหวเชิงวัฒนธรรมประยุกต์ในรูปแบบ “ถนนคนเดินเพื่อแสดงงานศิลปะ (Art Lane)” (6) การใช้เพลงเพื่อปลุกใจในการต่อสู้ (เพลงสู้ไม่ถอย) (7) การใช้สีธงชาติและนกหวีดเป็นสัญลักษณ์แห่งการต่อสู้ของมวลมหาประชาชน และ (8) การออกแบบการนำแบบใหม่ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ยังพบว่า **อัตลักษณ์การเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชนเป็น “การนำรวมหมู่แบบใหม่ (Neo-Collective Leadership)”** การนำรวมหมู่ (Collective Leadership) เป็นศัพท์ทางรัฐศาสตร์ที่วัดด้วยเรื่องการจัดองค์กรทางการเมือง ซึ่งหมายถึง “การนำโดยคณะบุคคลซึ่งเป็นตัวแทนของสมาชิกทั้งหมด เพื่อใช้ปัญญารวมหมู่ให้ดีที่สุด เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของทุกคน” เช่น ในพรรคคอมมิวนิสต์ มักจะถูกกำหนดนโยบายและบริหารโดยกรมการเมือง (Politbureau) ซึ่งเป็นผู้นำระดับสูงเพียงไม่กี่คน ถัดมาก็มีคณะกรรมการกลางพรรค ซึ่งมีผู้นำระดับสูงและสูงรองลงมาจำนวนหนึ่ง มีสภาหรือสมาชิกตัวแทนจากภูมิภาคและสาขาหน่วยต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนทั่วทั้งประเทศ” ในทางทฤษฎีถือว่าการนำรวมหมู่เป็นส่วนหนึ่งของ “ระบบประชาธิปไตยของประชาชน” ในประเทศสังคมนิยม ที่มีการรับฟังเสียงจากประชาชนข้างล่างสะท้อนขึ้นมาตามลำดับ และหมู่คณะผู้นำวางนโยบายตัดสินใจร่วมกัน แต่ในทางปฏิบัติ พรรคคอมมิวนิสต์ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะที่ได้มีอำนาจเป็นรัฐบาลแล้ว บางครั้งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์และคนสนิทของเขา มักมีอำนาจในการนำมากกว่าที่จะเป็นการนำแบบรวมหมู่แบบรับฟังเสียงสะท้อนจากคนข้างล่างอย่างเป็นประชาธิปไตยจริง ๆ

ส่วนการนำรวมหมู่ที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในงานพัฒนาองค์กรและงานพัฒนาชุมชนในหลายประเทศนั้นหมายถึง การนำโดยคณะบุคคลซึ่งเป็นตัวแทนของสมาชิกทั้งหมด เพื่อใช้ปัญญารวมหมู่ให้ดีที่สุด เพื่อการ

บรรลุเป้าหมายร่วมกันของทุกคน โดยที่สมาชิกจะเน้นเรื่องการนำอย่างเป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง มากกว่าการนำโดยคน ๆ เดียว ประชาชนในกลุ่ม องค์กร ชุมชน ควรจะได้รับการสนับสนุนให้เรียนรู้ พัฒนาตนเอง และมีส่วนร่วมในการอภิปรายออกความเห็น ตัดสินใจในเรื่องที่เป็นกิจกรรมของส่วนรวม/มีผลกระทบต่อส่วนรวมมากขึ้น เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้เข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ลงมือทำงานอย่างมีจิตสำนึก เอาการเอางาน ทำให้การทำงานเพื่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลงของกลุ่ม องค์กร ชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ในส่วนของการจัดการองค์กรเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement Organization: SMO) โดยทั่วไปที่พบในกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทยที่ผ่านมา เช่น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” (พธม.) หรือ กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (กลุ่ม นปช.) ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการนำรวมหมู่ โดยมีการจัดการองค์กรเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีลักษณะ “ร่วมธงใหญ่เพียงอันเดียว” การที่องค์กรจะทำกิจกรรมอะไรต้องได้รับการอนุมัติ หรือต้องได้รับอนุญาตจากการแกนนำก่อนเท่านั้น ข้อจำกัดของการนำรวมหมู่ ในการจัดการองค์กรเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ผ่านมาคือ มีการออกแบบการนำ หรือการจัดรูปแบบของตัวที่แคบกว่าและมีลักษณะผูกขาดกับ “แกนนำจำนวนหนึ่ง” ซึ่งขาดความหลากหลายไม่สามารถตอบโจทย์ในเรื่องความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ ค่านิยม หรือวิถีชีวิตของแต่ละปัจเจกได้ การขยายแนวร่วมทางสังคมและการขยายมวลชนจึงมีข้อจำกัด นอกจากนี้การต่อต้านจากฝ่ายอำนาจรัฐสามารถระบุเป้าหมายได้อย่างชัดเจน โดยมุ่งไปที่การชุมนุมหรือจัดการกับแกนนำหลัก ซึ่งการจัดการกับแกนนำดังกล่าวอาจจะใช้ช่องทางกฎหมายหรือวิธีใต้ดิน (เช่น การลอบทำร้าย การลอบสังหาร เป็นต้น)

ความแตกต่างระหว่างการนำรวมหมู่ (Collective Leadership) และการนำรวมหมู่แบบใหม่ (Neo-collective leadership) ในการจัดองค์กรเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement Organization: SMO) สรุปได้ ดังนี้

1) หลักการ/หลักคิดการจัดการองค์กรเพื่อการเคลื่อนไหว

ในส่วนของการจัดการองค์กรเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยทั่วไปที่พบในกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทยที่ผ่านมา เช่น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” (พธม.) หรือ กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (กลุ่ม นปช.) ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการนำรวมหมู่ โดยมีการจัดการองค์กรเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีลักษณะ “ร่วมธงใหญ่เพียงอันเดียว” การที่องค์กรจะทำกิจกรรมอะไรต้องได้รับการอนุมัติ หรืออนุญาตจากการแกนนำก่อนเท่านั้น ที่เรียกว่า “มติแกนนำ”

ส่วนการนำรวมหมู่แบบใหม่เป็น “การสร้างการนำแบบใหม่” ที่ยังอยู่บนพื้นฐานแนวคิดการนำรวมหมู่ คือ การนำโดยคณะบุคคลซึ่งผู้ริเริ่มในการจัดตั้งองค์กรที่ใช้ในการเคลื่อนไหว ภายใต้แนวคิดที่ว่า เพื่อใช้ปัญญารวมหมู่ให้ดีที่สุด เพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมกันของการเคลื่อนไหว โดยที่แกนนำของกลุ่มต่าง ๆ จะเน้นเรื่องการนำอย่างเป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง มากกว่าการนำโดยคน ๆ เดียว โดยสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการอภิปรายออกความเห็น และร่วมกันตัดสินใจในการออกแบบกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ขบวนการเคลื่อนไหวมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและสามารถบรรลุภารกิจที่ตั้งเป้าไว้ในแต่ละระดับได้ แต่มีลักษณะ “เพิ่มเติมเสริมแต่ง” หรือ “ประยุกต์” ให้เข้ากับข้อเท็จจริงทางสังคมในเรื่อง “ความหลากหลาย” ทั้งทางความเชื่อ ความคิด ทศนคติ มุมมอง รสนิยม เป้าหมาย อุดมการณ์ หรือชนชั้น/กลุ่มผลประโยชน์ และการ

เปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมโดยเฉพาะบทบาทของเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารที่เปลี่ยนไป พุดถึง “การคิด/การออกแบบยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการเคลื่อนไหว” โดยมีเป้าหมายคือ “การขยายแนวร่วมให้กว้างที่สุดเพื่อนำไปสู่การบรรลุภารกิจ”

2) รูปแบบและลักษณะการจัดการองค์กรเพื่อการเคลื่อนไหว

หลักปฏิบัติในการนำรวมหมู่ในการจัดการองค์กรเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคม คือ มีการออกแบบการนำ หรือการจัดรูปขบวนต่อสู้ในรูปแบบที่แคบที่มีลักษณะผูกขาดกับ “แกนนำจำนวนหนึ่ง” ซึ่งขาดความหลากหลายไม่สามารถตอบโจทก์ในเรื่องความหลากหลายของแต่ละปัจเจกและและกลุ่มพลังต่าง ๆ ได้ การขยายแนวร่วมทางสังคมและการขยายมวลชนมีข้อจำกัด นอกจากนี้การต่อต้านจากฝ่ายอำนาจรัฐสามารถระบุเป้าหมายได้อย่างชัดเจน โดยมุ่งไปที่การข่มขู่หรือจัดการกับแกนนำหลัก

การนำรวมหมู่แบบใหม่มีหลักการคือว่า “สร้างการนำ ไม่ใช่ยึดติดแกนนำ” โดยการนำที่ว่า คือ “การนำในเชิงประเด็น” ซึ่งหมายถึงใช้การนำเสนอประเด็นหรือวาระในการเคลื่อนไหวเรียกร้อง เช่น การเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชนได้ใช้ประเด็น “การปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง” เป็นต้น การนำแบบใหม่ต้องมีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์และยุทธวิธีที่เหมาะสมกับสถานการณ์โดยรู้เท่าทันอารมณ์ของมวลชนอยู่เสมอ โดยมีการบริหารจัดการการเคลื่อนไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องการออกแบบกิจกรรมที่ใช้ในการเคลื่อนไหว ความปลอดภัย อาหารและเครื่องดื่ม วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเคลื่อนไหว และอื่น ๆ จุดแข็งคือการออกแบบรูปขบวนชุมนุมต่อสู้ได้อย่างสอดคล้องกับความแตกต่างหลากหลายทางอุดมการณ์ของผู้เข้าร่วม ไม่ผูกขาดกับแกนนำเหมือนกับการชุมนุมครั้งก่อน ๆ แกนนำมีความหลากหลาย และการนำกว้างมากขึ้น การมีส่วนร่วมของมวลมหาประชาชนที่เข้าร่วมชุมนุมมีการพูดคุยนำเสนอและแลกเปลี่ยนข้อมูลปัญหาที่พบในพื้นที่ของตนสู่กันฟังอย่างกว้างขวาง ทั้งบนเวทีหลัก เวทีย่อย หรือบริเวณที่ชุมนุม เกิดการสื่อสารที่มีข้อมูลหลังไหลมาจำนวนมาก การสนับสนุนจะกระจายไปทุกเวทีไม่เน้นที่เฉพาะเวทีหลักซึ่งต่อไป ซึ่งจะช่วยในการขยายแนวร่วมและขยายฐานมวลชน ทำให้เกิดการตื่นตัวต่อปัญหาของประเทศมากขึ้น โดยผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เมื่อแกนนำมีความหลากหลาย การนำกว้างขึ้น การข่มขู่แกนนำโดยฝ่ายอำนาจรัฐแบบเดิมจะไม่สามารถหยุดยั้งหรือสลายการชุมนุมได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชนเป็น “การนำรวมหมู่แบบใหม่” (Neo-Collective Leadership) ที่มีรูปแบบและยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่หลากหลาย กล่าวคือ การไม่ผูกขาดกับแกนนำเหมือนกับการชุมนุมครั้งก่อน ๆ แต่ละคนมีความหลากหลาย การนำมีความกว้างมากขึ้น โดยมีลักษณะผสมระหว่างการจัดองค์กรเคลื่อนไหวแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) และรูปแบบประชาธิปไตยแบบร่วมปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) โดยใช้ความสัมพันธ์แนวราบที่เป็นเอกภาพในทิศทางใหญ่ร่วมกันขององค์กรประกอบในเครือข่ายที่หลากหลาย โดยทำหน้าที่เคลื่อนไหวตามประเด็นและความถนัด ระดับแกนนำของแต่ละองค์กรมีอิสระในการตัดสินใจ ทั้งการเลือกช่วงเวลาและสถานที่ที่จะใช้ชุมนุม และแนวทางในการออกแบบการนำตามแนวทางของตนเอง แต่ก็ยังคำนึงถึงความเป็นเอกภาพในการเคลื่อนไหว โดยการจัดการระหว่างองค์กรแนวร่วมต่าง ๆ ยังมีการเชื่อม

ประสานกันอยู่อย่างหลวม ๆ โดยดำรงเป้าหมายหลักไว้คือ การสร้างพันธมิตรข้ามชนชั้นข้ามกลุ่มผลประโยชน์ และการแสวงหาแนวร่วมทางสังคมให้กว้างที่สุด

3) ลักษณะและรูปแบบการสื่อสารของการจัดการองค์กรเพื่อการเคลื่อนไหว

การนำรวมหมู่ในการเคลื่อนไหวเชิงมวลชนที่ผ่านมา “มิติในการสื่อสารที่ไม่กว้างเท่าในการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน” กล่าวคือ (1) รูปแบบการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ภายในองค์กรหลัก ระหว่างแกนนำกับคณะผู้ปฏิบัติงานของแต่ละเวที และระหว่างแกนนำกับมวลชนที่เข้าร่วมอยู่ในลักษณะที่ว่า “ขึ้นอยู่กับความตั้งใจของแกนนำ” การปฏิสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าว การมีส่วนร่วมของคณะผู้ปฏิบัติงานและมวลชนมีน้อย (2) รูปแบบการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างแกนนำขององค์กรกับ “แนวร่วมทางสังคม” อยู่ในลักษณะที่ “แล้วแต่ความสนใจของแนวร่วมทางสังคมแต่ละคนหรือแต่ละองค์กร” ซึ่งขึ้นอยู่กับสายสัมพันธ์ของแนวร่วมทางสังคมดังกล่าวกับแกนนำหรือคนที่แกนนำรู้จัก ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม พอม. และกลุ่ม นปช. จะพบว่าแนวร่วมทางสังคมจะเข้ามาที่หลังเวที บางส่วนก็เพื่อจะแสดงจุดยืนว่าสนับสนุนการเคลื่อนไหว บางส่วนก็แสดงเจตนาว่าต้องการมีส่วนร่วม เช่น การขึ้นเวทีเพื่อปราศรัยทางการเมือง เป็นต้น และ 3) รูปแบบการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างองค์กรเคลื่อนไหว โดยผ่านแกนนำ หรือโฆษกเวทีกับสังคม โดยผ่านรูปแบบการปราศรัย การตั้งโต๊ะแถลงข่าวรายวันหรือตามสถานการณ์ในนามกลุ่มเคลื่อนไหว การให้สัมภาษณ์ หรือการถ่ายทอดสดผ่านช่องทีวีผ่านดาวเทียมเท่านั้น

ส่วนการนำรวมหมู่แบบใหม่จะพบว่ามี “มิติในการสื่อสารที่ขยายวงกว้างกว่าเดิม” กล่าวคือ (1) รูปแบบการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ภายในองค์กรหลัก ระหว่างแกนนำกับคณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละเวที และระหว่างแกนนำกับมวลชนที่เข้าร่วม อยู่ในลักษณะที่ว่า “แกนนำมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากมวลชนอย่างเปิดกว้างมากกว่าเดิม” การปฏิสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าว จะพบว่าการมีส่วนร่วมของคณะผู้ปฏิบัติงานและมวลชนมีสูงขึ้น ถึงขนาดว่าระดับนำของการเคลื่อนไหวในแต่ละเวทีต้องมีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวให้สอดคล้องกับความต้องการ ความปรารถนาและอารมณ์ของมวลชน จนมีคำกล่าวว่า “อารมณ์มวลชนกำหนดทิศทางผู้นำ” และพบว่าเหตุที่บางเวทีสร้างและขยายแนวร่วมได้น้อยเนื่องจากไม่เท่าทันอารมณ์ความรู้สึกและความต้องการของมวลชน (2) รูปแบบการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างองค์กรที่การนำรวมหมู่เชิงมวลชนแบบเก่าไม่มี คือ การติดต่อประสานระหว่างองค์กรหลักของการเคลื่อนไหวกับองค์กรแนวร่วมที่เป็นพันธมิตรที่ร่วมในการเคลื่อนไหวและแนวร่วมทางสังคมต่าง ๆ ทำให้มิติในการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์ที่กว้างขึ้น เช่น ระหว่างแกนนำขององค์กรหลักกับแกนนำองค์กรแนวร่วม และระหว่างแกนนำขององค์กรหลักกับแนวร่วมทางสังคมที่เป็นบุคคลสำคัญ คนที่มีต้นทุนทางสังคม หรือคนที่มีชื่อเสียงและอิทธิพลทางความคิดต่อสังคม เช่น ผู้นำทางสังคม ดารา นักแสดง สื่อมวลชนที่มีชื่อเสียง ราชนิกุล ฯลฯ และ (3) รูปแบบการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างองค์กรกับสังคม นอกจากผ่านรูปแบบการปราศรัย การตั้งโต๊ะแถลงข่าวรายวันหรือตามสถานการณ์ในนามกลุ่มเคลื่อนไหว การให้สัมภาษณ์ หรือการถ่ายทอดสดผ่านช่องทีวีผ่านดาวเทียมแล้ว ยังมีการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์กับสังคมโดยใช้ช่องทาง Social Media ต่าง ๆ อย่างเข้มข้นอีกด้วย

3. ข้อถกเถียงสาธารณะต่อปรากฏการณ์มวลมหาประชาชน

ในช่วงการกำเนิดขึ้นของมวลมหาประชาชน งานวิจัยนี้ได้ศึกษาประเด็นข้อถกเถียงสาธารณะต่อปรากฏการณ์มวลมหาประชาชน เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในอุดมการณ์ทางการเมืองของมวลมหาประชาชน จากความเห็นของนักวิชาการต่าง ๆ เป็นประเด็นข้อถกเถียงที่นักคิด/นักวิชาการที่ต่อต้านและวิพากษ์การเคลื่อนไหวตามแนวทาง กปปส. และ ประเด็นข้อถกเถียงที่นักคิด/นักวิชาการที่อภิปราย/เขียนบทความสนับสนุนการเคลื่อนไหวตามแนวทาง กปปส.

ผู้วิจัยพบว่า ข้อถกเถียงสาธารณะในการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชนมีความสัมพันธ์กับ ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน ซึ่งขึ้นอยู่กับ “เป้าหมายในการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน” เป้าหมายในการเคลื่อนไหวถูกยกระดับขึ้น 3 ระดับ ระดับแรก การต่อต้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรมเหมาเข่ง-สุดซอย ระดับที่สอง การขับไล่รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ และ ระดับสุดท้าย การปฏิรูปประเทศ ก่อนการเลือกตั้ง

เป้าหมายระดับแรกในการเคลื่อนไหว: การต่อต้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรมเหมาเข่ง-สุดซอย

ข้อถกเถียงสาธารณะของมวลมหาประชาชนในช่วงเวลานี้ คือ มวลมหาประชาชนต้องการคัดค้านต่อต้านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมเหมาเข่ง-สุดซอย เป้าหมายระดับแรกในการเคลื่อนไหวในเรื่องการต่อต้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรมเหมาเข่ง-สุดซอย มวลมหาประชาชนเห็นว่า ร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรมเหมาเข่ง-สุดซอย ทำลายระบบกฎหมายไทย ทำลายหลักนิติรัฐ นิติธรรม ซึ่งเป็นการทำลายหลักการสำคัญของประชาธิปไตย

เป้าหมายระดับต่อมาในการเคลื่อนไหว: การขับไล่รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์

ข้อถกเถียงสาธารณะของมวลมหาประชาชนในช่วงเวลานี้ คือ มวลมหาประชาชนต้องการขับไล่รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ เพราะรัฐบาลหมดความชอบธรรม (Legitimacy) ที่จะปกครองประเทศนี้อีกต่อไปแล้ว เพราะเหตุผล 2 ข้อ (1) การออก พ.ร.บ.นิรโทษกรรมเหมาเข่ง-สุดซอย เป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ (2) การที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีการวินิจฉัยว่า ร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญเรื่องที่มา ส.ว. ในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2556 ขัดกับรัฐธรรมนูญ ทั้งเนื้อหาและกระบวนการพิจารณา และในวันต่อมา สมาชิกพรรคเพื่อไทย 24 คน นำโดยหัวหน้าพรรคฯ ได้ออกแถลงการณ์ เหตุผล 9 ข้อ ไม่ยอมรับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ กรณีร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญประเด็นที่มาของ ส.ว.

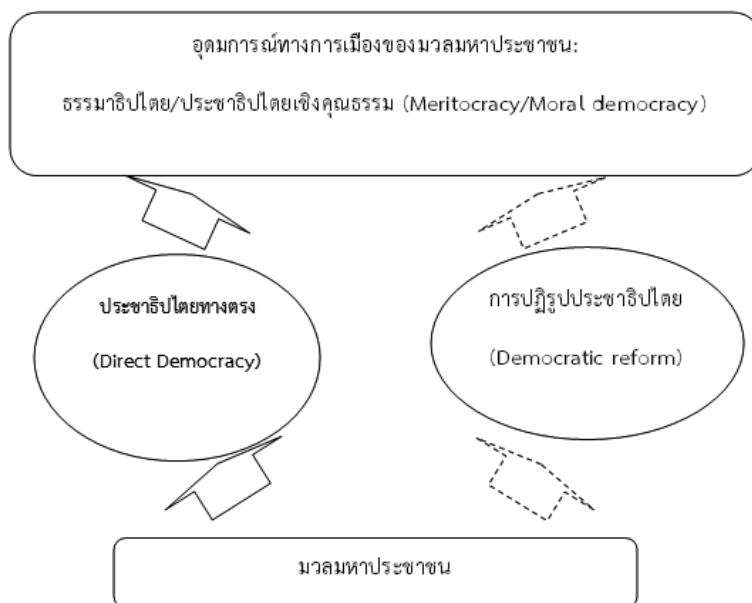
เป้าหมายระดับสุดท้ายในการเคลื่อนไหว: การปฏิรูปประเทศก่อนการเลือกตั้ง

ข้อถกเถียงสาธารณะต่าง ๆ ของมวลมหาประชาชน ได้แก่ (1) รัฐบาลรักษาการไม่มีความชอบธรรมที่จะจัดการเลือกตั้ง ต้องปฏิรูปประเทศก่อนการเลือกตั้ง (2) การทำให้เกิด “สุญญากาศทางอำนาจ” เพื่อนำไปสู่ปฏิรูปประเทศก่อนการเลือกตั้ง ซึ่งใช้วิธีต่าง ๆ ได้แก่ การทำให้รัฐบาลรักษาการเป็น “รัฐบาลที่ล้มเหลว (Failed Government) อย่างสมบูรณ์ โดยการเรียกร้องให้หน่วยงานราชการปฏิเสธอำนาจของรัฐบาล เพื่อตั้ง “สภาประชาชน” เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปประเทศก่อนการเลือกตั้ง การใช้สิทธิการคัดค้านต่อต้านการเลือกตั้งโดยรัฐบาลรักษาการที่ไร้ความชอบธรรม และการใช้ช่องทางตามรัฐธรรมนูญ โฉนดเสนอการจัดตั้งสภาประชาชน และการเสนอรัฐธำธิปไตยโดยประชาชน โดยผ่านช่องทางมาตรา 3 และมาตรา 7 ในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550

4. อุดมการณ์ทางการเมืองของมวลมหาประชาชน

ผู้วิจัยค้นพบว่า อุดมการณ์ทางการเมืองของมวลมหาประชาชน คือ “อุดมการณ์ธรรมาธิปไตย หรือ ประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม (Meritocracy/Moral Democracy)” โดยมีช่องทางที่จะทำให้อุดมการณ์ดังกล่าวสามารถบรรลุได้ คือ (1) ช่องทางปฏิรูปประชาธิปไตย (Democratic Reform) ในระบบการเมืองปกติ และ (2) ช่องทางประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) โดยการเคลื่อนไหวเรียกร้องของมวลชนนอกสภาฯ

ความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องของ “หนึ่งอุดมการณ์ สองช่องทาง” ดังกล่าวของมวลมหาประชาชนอยู่ในลักษณะที่ว่า “อุดมการณ์ธรรมาธิปไตย หรือประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม” คือ “เป้าหมายทางอุดมการณ์” ที่มวลมหาประชาชนอยากเห็น ซึ่งเป็น “เนื้อหาสาระประชาธิปไตย” ที่เหมาะสมกับบริบททางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมไทย โดยมีสองช่องทางที่จะสามารถทำให้อุดมการณ์ดังกล่าวสามารถบรรลุได้ คือ ช่องทางแรก คือ การปฏิรูปประชาธิปไตย (Democratic Reform) โดยผ่านการปฏิรูปประเทศในระบบการเมืองปกติ ซึ่งเปรียบเทียบเหมือน “ทางหลัก” ส่วนช่องทางที่สอง คือ การเคลื่อนไหวเรียกร้องของมวลชนนอกสภาฯ โดยภาคประชาชน ในรูปแบบของ “ประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy)” ซึ่งเปรียบเทียบเหมือน “ทางเลี้ยว” สำหรับกรณีที่การเมืองในระบบปกติไม่สามารถนำไปสู่การบรรลุซึ่งอุดมการณ์ทางการเมืองของมวลมหาประชาชนได้

ภาพที่ 1 “หนึ่งอุดมการณ์ สองช่องทาง” แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชนกับอุดมการณ์ทางการเมืองโดยมีสองช่องทางที่จะสามารถทำให้อุดมการณ์บรรลุผลสำเร็จได้

การให้คำจำกัดความ หลักคิด หรือหลักการของ “หนึ่งอุดมการณ์ สองช่องทาง” ที่เป็นอุดมการณ์ทางการเมืองของมวลมหาประชาชน มีรายละเอียดดังนี้

อุดมการณ์สังคมนิยมประชาธิปไตย หรือประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม (Meritocracy/Moral Democracy)

ข้อเสนอส่วนนี้ของผู้วิจัยจะเป็นการขยายความในประเด็นที่ว่า “เนื้อหาสาระของประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับบริบททางการเมือง สังคมและวัฒนธรรมไทยควรเป็นอย่างไร”

ผู้วิจัยเสนอว่า “เนื้อหาสาระประชาธิปไตย” ของ “อุดมการณ์สังคมนิยมประชาธิปไตย หรือประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม” มีหลักคิด หลักการ และแนวทาง โดยอ้างอิงฐานคิดของพระธรรมปิฎก (Suyaprom, 2015) สรุปได้ดังนี้

1) นิยามของ “อุดมการณ์สังคมนิยมประชาธิปไตย หรือประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม” คือ “การปกครองด้วยประชาธิปไตย ที่ต้องคำนึงถึงความถูกต้อง ความชอบธรรม ความเป็นธรรม และความดีงามเป็นส่วนสำคัญในการปกครองด้วย”

2) อุดมการณ์สังคมนิยมประชาธิปไตย หรือประชาธิปไตยเชิงคุณธรรมต้องนำไปสู่เนื้อหาสาระประชาธิปไตยในแง่ที่ว่า การปกครองด้วยระบบประชาธิปไตยสถานเดียวยังไม่เพียงพอ ควรที่จะมีหลักการปกครองอันเหมาะสมผสมผสานในการตัดสินใจของผู้ปกครองประเทศด้วย

3) อุดมการณ์สังคมนิยมประชาธิปไตย หรือประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม ต้องนำไปสู่เนื้อหาสาระประชาธิปไตยในแง่ที่ว่า ต้องทำให้ระบบการปกครองของไทยไปสู่ประชาธิปไตยในเชิงเนื้อหา มากกว่าประชาธิปไตยในเชิงรูปแบบ โดยทำให้ระบบการปกครองของไทยมีลักษณะที่สำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตยได้ ดังต่อไปนี้ คือ (1) ต้องทำให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง คือ ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในรัฐ อาจใช้อำนาจทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ (2) ต้องทำให้ประชาชนทุกคนในรัฐมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ตลอดจนมีสิทธิเสรีภาพในขอบเขตของกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน (3) ต้องทำให้การดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ คือ เอามติของเสียงข้างมากเป็นเครื่องตัดสิน แต่ในขณะเดียวกันเสียงข้างน้อยหรือคนส่วนน้อยของรัฐ จะได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายที่ป้องกันมิให้ประชาชนส่วนใหญ่ กดขี่ข่มเหงอย่างผิดกฎหมาย และผิดทำนองคลองธรรม และ (4) ต้องทำให้กระบวนการของประชาธิปไตย ทั้งในรูปของการเลือกตั้ง การอภิปราย การออกเสียง ประชามติ หรือการเสนอร่างกฎหมายของประชาชน ต้องได้รับความยินยอมพร้อมใจของประชาชนส่วนใหญ่

4) อุดมการณ์สังคมนิยมประชาธิปไตย หรือประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม ต้องนำไปสู่เนื้อหาสาระประชาธิปไตยในแง่ที่ว่า ต้องเพิ่มมิติของ “ความรับผิดชอบทางการเมือง” เข้าไปสู่การตัดสินใจในระบอบประชาธิปไตย อุดมการณ์ประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม หรือธรรมาธิปไตยต้องให้ความสำคัญต่อคุณภาพของประชาธิปไตย โดยเน้นให้ประชาชนมีการศึกษาและคุณภาพความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งจะทำให้คุณภาพประชาธิปไตยดีตามไปด้วยด้วย ถ้าประชาชนมีคุณภาพต่ำ ประชาธิปไตยก็จะเป็นประชาธิปไตยอย่างเลวด้วย เพราะว่าคุณภาพของประชาธิปไตยขึ้นต่อคุณภาพของประชาชน แล้วคุณภาพของประชาชนขึ้นต่ออะไร ก็ขึ้นต่อการศึกษา ดังนั้น ต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพของประชาธิปไตย

5) อุดมการณ์สังคมนิยมประชาธิปไตย หรือประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม ต้องนำไปสู่เนื้อหาสาระประชาธิปไตยในแง่ที่ว่าต้องไม่ใช่เสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ตัดสินความถูกต้องในระบอบประชาธิปไตย และต้องสร้างความตระหนักว่าการใช้เสียงข้างมากตัดสินความจริงไม่ได้ ควรใช้หลักที่ว่า ใช้เสียงข้างมากช่วยในการตัดสินใจ แต่ไม่ควรเอาเสียงข้างมากมาตัดสินความจริง ควรเอาเสียงข้างมากมาตัดสินความต้องการ แต่ต้องให้ความต้องการนั้นไปตรงกับความจริง ความถูกต้อง และความเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมที่แท้จริง

6) อุดมการณ์สังคมนิยมประชาธิปไตย หรือประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม ต้องนำไปสู่เนื้อหาสาระประชาธิปไตยในแง่ที่ว่า ต้องสร้างความสมดุลในการปฏิบัติตามหลักแห่งสิทธิกับหน้าที่ และ หลักแห่งเสรีภาพกับความรับผิดชอบ

7) อุดมการณ์สังคมนิยมประชาธิปไตย หรือประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม ต้องนำไปสู่เนื้อหาสาระประชาธิปไตยในแง่ที่ว่า ต้องส่งเสริมในเรื่องการศึกษาเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และ ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และ

8) อุดมการณ์สังคมนิยมประชาธิปไตย หรือประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม ต้องนำไปสู่เนื้อหาสาระประชาธิปไตยในแง่ที่ว่า ควรนำลักษณะสำคัญของธรรมาธิปไตยมาประยุกต์ให้เข้ากับรูปแบบในการปกครองของประเทศไทยในด้านการตัดสินใจทางการเมือง กล่าวคือ รัฐบาลและนักการเมืองต้องตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานที่ว่า มีหลักการไม่เลื่อนลอยไหลไปตามกระแส ต้องถือเอาความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม ความเป็นไปตามเหตุผล และกฎเกณฑ์เป็นเกณฑ์ตัดสิน เพื่อให้รู้เท่าทันข้อมูลความเป็นไปตามความเป็นจริง และเพื่อให้รู้เข้าใจเชิงหลักการความจริง ความถูกต้องดีงาม และเหตุผลในเรื่องนั้น ๆ

ช่องทางที่สามารถทำให้อุดมการณ์ทางการเมืองของมวลมหาประชาชนบรรลุผลสำเร็จ

1) ช่องทางปฏิรูปประชาธิปไตย (Democratic Reform) ในระบบการเมืองปกติ ที่มาและเหตุผลของช่องทางปฏิรูปประชาธิปไตย (Democratic Reform) ในระบบการเมืองปกติในการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน สรุปได้ดังนี้

(1) ประเทศไทยมีปัญหาโครงสร้างทางการเมืองที่ล้มเหลว ได้แก่ ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมและสำนึกรับผิดชอบทางการเมืองของนักการเมือง ปัญหาคุณภาพของประชาธิปไตยในเชิงเนื้อหา (ซึ่งต้องไม่ใช่รูปแบบประชาธิปไตยตัดสินความถูกต้องกันด้วยเสียงข้างมาก) และ ปัญหาการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจโดยมีขอบของเผด็จการเสียงข้างมากในรัฐสภา

(2) ประเทศไทยมีระบบการคัดกรองคนเข้าสู่อำนาจที่ล้มเหลวในเรื่องระบบถ่วงดุลอำนาจและถอดถอนเอาผิด โดยกระบวนการถอดถอนของประชาชนยุ่งยากและใช้เวลานาน

(3) ประเทศไทยมีปัญหาเผด็จการเสียงข้างมากในรัฐสภาโดยทุนสามัญที่มีอิทธิพลเหนือพรรคการเมือง หรือที่เรียกว่า “ระบอบทักษิณ” ซึ่งทำลายระบอบประชาธิปไตยของไทย ดังนี้ ประการแรกแทรกแซงบ่อนทำลายระบบราชการและระบบการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินเพื่อการทุจริตคอร์รัปชัน และทำให้ระบบราชการเสื่อมประสิทธิภาพ โดยแทนที่จะรับใช้ประชาชนแต่กลับกลายเป็นรับใช้ประโยชน์ส่วนตัวหรือเฉพาะกลุ่มของนายทุนที่คุมอำนาจรัฐ ประการที่สอง ทำลายความอิสระ ความเป็นกลางของสื่อมวลชน ซึ่ง

เป็นการทำลายรากฐานระบอบประชาธิปไตยที่ร้ายแรง โดยใช้ทั้งอำนาจ อิทธิพล ใช้ทั้งเงิน ผลประโยชน์ เข้าไปครอบงำสื่อมวลชนทั้งที่เป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ ประการที่สาม ทำลายระบบกฎหมาย ใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายเพื่อทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันและไม่ได้ปกครองด้วยระบบนิติรัฐ นิติธรรมที่แท้จริง และ ประการที่สี่ ใช้นโยบายประชานิยมจนทำให้เกิดภาวะทางการเมืองการคลังของประเทศอย่างมหาศาล ส่งผลให้เกิดการลדתอนคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย

(4) ประเทศไทยมีปัญหากระบวนการทุจริตคอร์รัปชันที่ร้ายแรงของระบอบทักษิณ เป็นระบอบที่ต่อเนื่องมาอย่างยาวนานกว่าสิบปี ส่งผลให้กระทบต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย

(5) รูปแบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนในประเทศไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เพราะระบบการเมืองแบบตัวแทน โดยหลักแล้วต้องสะท้อนความต้องการของประชาชน แต่สภาที่มาจากเสียงข้างมากได้ถูกเรียกว่า “สภาทาส” และคณะรัฐมนตรีก็กลายเป็นข้าของนายทุนซึ่งเป็นคนจ่ายเงินสนับสนุนพรรคการเมือง เลยทำให้ระบบการเมืองแบบตัวแทนไม่อาจช่วยแก้ไขปัญหาของประเทศชาติได้

ผู้วิจัยเห็นว่า สิ่งที่มีผลมหาประชาชนต้องการจะเห็นในการปฏิรูปประชาธิปไตย ประกอบด้วย การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันทางการเมืองที่ล้มเหลว ทั้งในเรื่องปัญหาเผด็จการรัฐสภาเสียงข้างมาก โดยทุนสามานย์ที่มีอิทธิพลเหนือพรรคการเมือง ปัญหาคุณธรรมจริยธรรม และสำนึกรับผิดชอบทางการเมืองของนักการเมือง ปัญหาคุณภาพของประชาธิปไตยในเชิงเนื้อหา (ซึ่งต้องไม่ใช่รูปแบบประชาธิปไตยตัดสินความถูกต้องด้วยเสียงข้างมาก) และปัญหาการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจโดยมิชอบของเผด็จการเสียงข้างมากในรัฐสภา เพื่อฟื้นฟูระบอบประชาธิปไตยของไทย และการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน โดยสร้างวัฒนธรรมทางสังคมแบบใหม่ที่ไม่ยอมรับการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งหากวัฒนธรรมของสังคมที่ว่า การทุจริตคอร์รัปชันกลายเป็นเรื่องปกติ หรือรู้สึกว่าการทุจริตคอร์รัปชันเพียงเล็กน้อยแต่ประเทศเดินหน้าก็สามารถยอมรับได้ ถูกซิมลิกและส่งต่อกันไปในเยาวชนของประเทศ ก็จะไม่มีการสนใจแก้ไขหรือไม่สามารถแก้ไขได้ และต้องมีกฎหมายที่ลงโทษข้าราชการและนักการเมืองอย่างเด็ดขาด รุนแรง และรวดเร็ว ซึ่งการสร้างอนาคตของประเทศไทยเพื่อความสุขของคนรุ่นหลังในวันข้างหน้า ให้เขาได้เติบโตมาเป็นเสรีชนไม่ต้องเป็นทาสของระบอบเผด็จการ ไม่ว่าจะรูปแบบใดก็ตาม การสร้างพลังของคนรุ่นใหม่ หรือพรรคการเมืองที่สามขึ้นมาเป็นทางเลือกทางการเมืองจากที่มีอยู่ และการสร้างการเปลี่ยนแปลงประเทศไทย สร้างบ้านเมืองให้เป็นนิติรัฐที่แท้จริง และโดยรวมประชาชนต้องการนิติธรรมที่ไปไกลกว่ากฎหมาย คือการเป็นประชาธิปไตยเชิงเนื้อหามากกว่ารูปแบบ

2) ช่องทางประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) โดยการเคลื่อนไหวเรียกร้องของมวลชนนอกสภา จากบทสัมภาษณ์และการสัมภาษณ์เชิงลึกของแกนนำมวลชนมหาประชาชนต่าง ๆ ในประเด็น “แนวคิดด้วยเรื่องวิธีการหรือช่องทางที่นำไปสู่การบรรลุถึงอุดมการณ์ทางการเมืองของมวลชนมหาประชาชน” และจากบทสัมภาษณ์ของมวลชนในประเด็น “วิธีการหรือช่องทางที่นำไปสู่การปฏิรูปประเทศปฏิรูปประชาธิปไตยได้สำเร็จ” ผู้วิจัยเห็นว่า ประเด็นที่ความคิดของแกนนำมวลชน นักวิชาการ และมวลชนมีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องที่ว่า รูปแบบประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) โดยการชุมนุมในพื้นที่สาธารณะซึ่งเป็น “แนวคิดและความเชื่อที่มีมาอย่างยาวนาน” ของภาคประชาชนที่ร่วมเคลื่อนไหวทาง

สังคม ยังเป็นช่องทางและเครื่องมือที่สำคัญของภาคประชาชนที่สามารถเยียวยาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ในกรณีที่บ้านเมืองไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยการเมืองในระบบปกติ

ผู้วิจัยเห็นว่า แนวทางประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) คือ หนึ่งในช่องทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายทางอุดมการณ์ในเรื่องการปฏิรูปประชาธิปไตยไทยไปสู่อุดมการณ์ธรรมาธิปไตย หรือประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม หลักการขั้นพื้นฐานของประชาธิปไตยทางตรง คือ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (Civil Participation) ในระดับต่าง ๆ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตรวจสอบ ถ่วงดุล หรือแม้กระทั่งล้มล้างรัฐบาลที่ใช้อำนาจโดยฉ้อฉล หรือใช้ต่อรองทางอำนาจกับระบบการเมือง ในกรณีที่มีการเมืองในระบบปกติไม่สามารถแก้ปัญหาประชาธิปไตย หรือปัญหาประเทศได้ หรือแม้แต่การที่การเมืองในระบบปกติเป็นตัวปัญหาต่อประชาธิปไตยเสียเอง

ประชาธิปไตยทางตรงมีหลักการสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมและเข้าถึงอำนาจในระดับการตัดสินใจอย่างเข้มข้นทางการเมือง ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่รับฟังความคิดเห็นในรูปแบบการมีส่วนร่วม ในความหมายนี้ ประชาธิปไตยทางตรง คือ การแสดงฉันทามติของประชาชนในการเรียกร้อง คัดค้าน หรือต่อต้านไม่เห็นด้วยกับการกระทำหรือการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งมีรูปแบบการแสดงออกที่พบได้บ่อยคือ การชุมนุมเคลื่อนไหวกว้างขวางทางการเมือง โดยในสังคมประชาธิปไตยประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพที่จะชุมนุมเคลื่อนไหวกว้างขวางทางการเมืองได้ ทั้งในทางสนับสนุนและคัดค้านการกระทำของรัฐบาล การชุมนุมเคลื่อนไหวกว้างขวางทางการเมืองจึงถือว่าเป็นการแสดงออก ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพื่อแสดงให้รัฐบาลรู้ว่าประชาชนเห็นด้วยหรือไม่กับนโยบายและการกระทำของรัฐบาล และเพื่อเป็นการเรียกร้องและแสดงเจตจำนงทางการเมืองให้รัฐบาลตอบสนองความต้องการของประชาชน

ด้วยเหตุดังนั้น การผลักดันอุดมการณ์ทางการเมืองของมวลมหาประชาชน ซึ่งหมายถึง “ประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม” หรือ “สังคมธรรมาธิปไตย” จึงเป็นอำนาจนำของการเคลื่อนไหว ภายใต้การกดดันผ่านกระบวนการปกติในระบบรัฐสภาและการเคลื่อนไหวขนาดใหญ่ของมวลมหาประชาชนในรูปแบบ “ประชาธิปไตยทางตรง”

เอกสารอ้างอิง

- Bourdieu, P. (1994). *L'Economie deabiens symboliques*. (Chanida Sa-Ngiam Pisalook, Trans: 2007). As cited in Piriyarangsarn, Sungsidh. (2015). Social Sanctions [In Thai]. Rangsit University.
- Gramsci, A. (1971). *Selections from the Prison. Notebooks*. Ed. (Hoare, Q and Smith G, Nowell, Trans), London, p. 350.
- Habermas, J. (1992). *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*, n.d.
- Kaewthep, K. (1983). Ideological Marxist of Gramsci [In Thai]. *Thammasat Journal*, 12(2), p 106-107.

- Meksophon, R (2014). *Power Ill never give up* [In Thai]. Rangsit University, pp. 45-47.
- Piriyarangsarn, S. (2015). *Social Sanctions* [In Thai]. Rangsit University, pp. 63-70.
- Suyaprom, S. (2015). *Political thought the concept of democracy of P.A. Payutto* [In Thai] Retrieved 5 October, 2015 from http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=266&articlegroup_id=79
- ThaiPBS. (2015). Kittiratt " explained the crux of " white lies ", insisting the target of lawsuits [In Thai]. Retrieved 5 October, 2015 from <http://m.news.thaipbs.or.th/content/>
- Wordpress. (2016). Collective Leadership [In Thai]. Retrieved 29 April, 2015 from <https://happybirdway2u.wordpress.com/2014/04/06/collectiveleadership/>

